

Mediapoluilla taitavaksi media- kasvattajaksi

Astu Mediapoluille

Mediakasvatus on tärkeää varhaiskasvatuksessa. Median rooli ja merkitys lasten elämässä on nähtävissä jokaisessa lapsiryhmässä; leikeissä, puheissa, lasten vaatteissa ja leluissa.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet eli VASU (Opetushallitus, 2018) velvoittaa toteuttamaan mediakasvatusta osana kokonaisvaltaista kasvatusta. Siten edistetään lasten medialukutaitoa ja muuta laaja-alaista osaamista mediakulttuurissa. VASUn mediasisällöt löydät lyhyesti tämän oppaan lopusta.

Mediakasvatuksen toteutuminen käytännössä on vaihtelevaa – miten asiat ovat sinun työssäsi?

Mediapoluilla kiteyttää VASU-perustaisen mediakasvatuksen lähtökohdat ja tavoitteet, mutta se soveltuu hyvin myös esiopetukseen. Tarjolla on tienviittoja ja varusteita niin lasten, kasvattajien kuin kasvatusyhteisöjenkin oppimisen ja kehittymisen poluille.

Lisää tietoa ja ideoita löydät verkosta osoitteesta

www.mediapoluilla.fi

Antoisia ja innostavia retkiä Mediapoluilla!

Mediapoluilla -oppaan on tuottanut Kansallinen audiovisuaalinen instituutti KAVI. Opas on valmistunut Mediataitoviikolle 2020 yhteistyössä Opetushallituksen kanssa. Opasta voi tilata maksutta osoitteesta www.mediataitokoulu.fi/tilaa.

Tekstit oppaassa ja Mediapoluilla-verkkosivuilla:

Johanna Sommers-Piiroinen (KM, LTO),

Satu Valkonen (YTT, KM, LTO) ja

Saara Salomaa (KM, LTO)

Taitto ja kuvitus: Emmi Jormalainen

KANSALLINEN AUDIOVISUAALINEN INSTITUUTTI
NATIONELLA AUDIOVISUELLE INSTITUTET
NATIONAL AUDIOVISUAL INSTITUTE

Yhteisrahoitettu Euroopan unionin
Verkojen Eurooppa -välineestä

Miksi mediakasvatus on tärkeää?

Media on yhä kiinteämmin osa jokaisen lapsen ja aikuisen arkea. Median äärellä opitaan, hankitaan tietoa, vietetään aikaa ja ollaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Media sisältöineen ja ilmiöineen näkyy ja kuuluu myös kaverisuhteissa, leikeissä, puheissa, työn tekemisessä ja vapaa-ajan vietossa. Usein sanotaankin, että elämme mediakulttuurissa.

Kasvatuksella ja opetuksella edistetään lasten hyvinvointia ja oppimista. Mediakulttuuri tuo näihin uusia ulottuvuuksia. Millaisia taitoja ja valmiuksia mediakulttuurissa toimiessa tarvitaan?

Moni ajattelee lasten käyttävän mediaa jo niin paljon, ettei sitä tarvitse enää tuoda varhaiskasvatukseen.

Asia on kuitenkin päinvastoin:

Mediaa on lasten elämässä niin paljon, että medialukutaitoa tarvitaan pienestä pitäen. Juuri siksi tarve mediakasvatukselle on suuri!

Ilman tavoitteellista mediakasvatusta lasten taidot ja kokemukset mediasta voivat jäädä yksipuoliseksi tai jopa kokonaan huomioimatta. Lapsi tarvitsee turvallisia aikuisia, joiden kanssa käsitellä innostavia, mietityttämään jääneitä tai pelottavia mediakokemuksia.

Mitä on media?

Mediavälineitä ovat esimerkiksi perinteiset joukkotiedotusvälineet, kuten sanomalehdet, televisio ja radio. Niitä ovat myös musiikkisoittimet, kamerat, puhelimet ja erilaiset tietokoneet.

Kaikki viestit, joita mediavälineillä tuotetaan, käytetään ja välitetään, ovat mediasisältöjä. Niitä voivat olla esimerkiksi tekstiviestit, elokuvat, valokuvat, televisio-ohjelmat, pelit ja videot. Media-sanalla voidaan viitata yleisemmin myös median toimialaan, esimerkiksi uutistoimituksiin.

Eri mediamuodot ja -sisällöt sulautuvat nykyisin yhteen. Esimerkiksi älypuhelimessa pelkän ”kännykän” lisäksi laitetta voi käyttää tietokoneen, pelilaitteen, musiikkisoittimen, television tai videokameran tapaan.

*Kun lähden lasten kanssa
retkelle, matka ei yleensä ole
vain kävelyä siistissä jonossa
perille. Meillä se on havaintojen
tekoa ja monilukutaitoa!
Jono saattaa pysähdellä, ja
heitän ilmaan kysymyksiä:
Minkä liikennemerkkin ohi
juuri menimme? Mitä kaupan
ikkunassa mainostettiin?
Mitä ääniä kuuluu? Retkeily
on hauskaa!*
SUSANNA, lastenhoitaja

Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa

Mediakasvatuksella tarkoitetaan kasvatusta ja opetusta mediasta ja median avulla. Pienten lasten kohdalla se on tavoitteellista varhaiskasvatusta ja vuorovaikutusta, jonka osapuolina ovat kasvattajat, kasvatettavat ja mediakulttuuri.

Mediakasvatuksella vahvistetaan medialukutaitoa: sellaisia tietoja, taitoja ja ymmärrystä, joita tarvitaan median ymmärtämisessä, tuottamisessa ja itseilmaisussa sekä median käyttämisessä ja oman mediasuhteen tarkastelussa. Mediakasvatus opettaa nykypäivän kansalaistaitoja.

Mediakasvatuksen tehtävänä on VASUn mukaan tukea lasten mahdollisuuksia ilmaista itseään ja toimia aktiivisesti yhteisössään. Mediakasvatuksen lähtökohtina ovat lasten kokemukset ja jo olemassa oleva osaaminen. Niistä nousevat oppimisen tarpeet. Mediakasvatuksella myös rikastetaan lapsen kokemusmaailmaa ja ymmärrystä mediasta sekä edistetään kokonaisvaltaisesti varhaiskasvatuksen tavoitteita.

Usein pohditaan median vaikutuksia lapsiin – muistetaanko ajatella, mitä lapsi voi tehdä ja saada aikaan medialla? Kun lähdetään liikkeelle lasten kokemuksista ja lapsille tärkeästä mediakulttuurista, on helpompi löytää ne kasvatukselliset ja opetukselliset mahdollisuudet, joita media tarjoaa varhaiskasvatukselle.

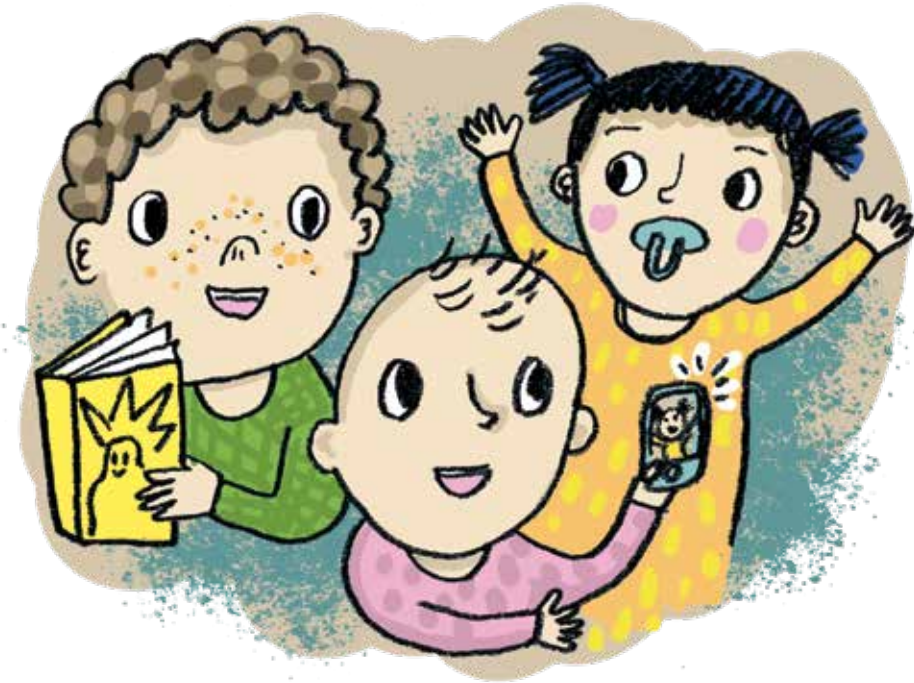
Medialukutaitoa opetellaan pienelle lapselle ominaisin tavoin: leikkien, liikkuen, tutkien ja erilaisin ilmaisukeinoin. Oppiminen tapahtuu yhteisen kokemisen, itse tekemisen ja keskustelun kautta. Toiminnan tulee olla tavoitteellista ja lasten kasvun ja oppimisen kannalta perusteltua.

**Pohdi mediakasvatusta suunnitellessa ja tehdessä:
Mitä lapsi oppii tämän toiminnan avulla mediasta tai itsestään suhteessa mediaan?**

Tieto- ja viestintäteknologia (TVT) on meillä mukana monissa arjen tilanteissa, esimerkiksi retkillä ja niitä suunnitellessa. Etsimme lasten kanssa netistä sopivia kohteita ja tutkimme reittioppaasta parhaat reitit. Haemme myös yhdessä tietoa ja kuvia lapsia kiinnostavista ilmiöistä ja teemme tiedotteita vanhemmille. Otan lapset mukaan kaikkeen tällaiseen, niin TVT:n rooli arjessa tulee heille luontevasti tutuksi.

HELI, opettaja

Lapsi toimii ja oppii median parissa

Lapsi on jo vauvasta lähtien aktiivinen toimija, joka oppii uusia asioita vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristön kanssa. Oppimista ja kasvua tapahtuu kaikkialla ja myös suhteessa mediaan. Aikuinen kulkee lapsen rinnalla mediakulttuurissa, sekä mallina että turvallisena apuna.

Jokainen lapsi tuo varhaiskasvatukseen oman mediasuhteensa. Taaperoikäiselle media tarkoittaa eri asioita kuin eskarille. Silti samankin ikäisillä lapsilla voi olla hyvin erilaisia taitoja ja kokemuksia mediasta. Myös perheiden erilaiset mediankäyttötavat, kasvatustyylit ja elämäntilanteet vaikuttavat lasten mediasuhteisiin.

Varhaiskasvatuksen yhtenä tärkeänä tehtävänä on tarjota kaikille lapsille tasa-arvoisia oppimisen mahdollisuuksia median parissa.

Koskaan ei ole liian aikaista aloittaa mediakasvatusta. Pienten lasten kanssa harjoitellaan perustaitoja, joita tarvitaan vuorovaikutukseen ja itseilmaisuun, yhdessä toimimiseen ja oppimiseen sekä osallistumiseen mediakulttuurissa. Medialukutaito kehittyy vähitellen, kun median parissa opitaan uutta – aiempaa osaamista laajentaen ja kokemuksia rikasten. Turvallinen ja kannustava oppimisympäristö, jossa media on monipuolisesti mukana, on tärkeä medialukutaidon kehittymisessä.

Mediakasvatuksen suunnittelussa huomioidaan lasten taidot, tarpeet ja kiinnostuksen kohteet sekä mediaan liittyvät kokemukset. Myös lasten ikä ja kehitysvaihe antavat suuntaa sille, mitä heidän kanssaan voi ja kannattaa tehdä ja opetella.

Lue lisää eri-ikäisten lasten mediasuhteista ja mediakasvatuksesta osoitteesta www.mediapoluilla.fi

Medialukutaitoa taaperosta eskariin

Mediakasvatuksen toteuttaminen voi käytännössä tarkoittaa monia eri asioita. **Seuraavan aukeaman taulukossa kuvataan askeleittain VASUn mukaisen mediakasvatuksen toteuttamista eri ikäryhmissä. Kasvatuksessa tarvitaan myös toistoa ja jatkuvuutta. Monet taulukon alkupään asioista pysyvät tärkeinä myös lapsen kasvaessa.**

Taulukko kannattaa ottaa inspiraation lähteeksi. Tyhjän taulukkopohjan oman suunnittelun tueksi löydät Mediapoluilla-nettisivulta.

Lapsen kehittyvä medialukutaito

Varhaiskasvatuksessa mediakasvatuksen tehtävänä on tukea lasten mahdollisuuksia toimia aktiivisesti ja ilmaista itseään yhteisössään.

Kasvatustavoitteet	alle 2 v.	2–3 v.	4–5 v.	6–7 v.
Tutustutaan eri medioihin	puhe ja kieli, kuvat ja kuvakirjat, ääni ja äänen lähteet, rytmi ja loruttelu, videoklipit tutuista asioista toteutuu myös osana perushoitoa	lyhyet sadut, runot ja kirjat, äänimaailmat ja audiovisuaaliset tarinat, laulut ja musiikki monipuolisesti erilaisia mediaesityksiä	monipuolinen lastenkirjallisuus ja -musiikki tiedonhaku ja viestiminen, symbolit ja logot tv-ohjelmat, digitaaliset pelit	tiedonhaku oppimisessa, esim. tietokirjat, internet tiedonvälitys, esim. uutiset, lehdet, radio elokuvat, mediataide median erilaiset lajityypit, esim. taidekuva, lehtikuva
Pohditaan lasten elämään liittyvää mediasisältöä ja sen todenmukaisuutta ja samalla harjoitellaan kehittyvää lähde- ja mediakriittisyyttä	mieluisat ja tutut sisällöt esim. musiikki ja mediahahmot katsellaan, kuunnellaan ja sanoitetaan koettua	mediahahmot ja omat mediasuosikit sanoitetaan sitä, mikä on satua luetaan, tutkitaan ja leikitään yhdessä	sadun ja toden eron tutkiminen samastuminen ja roolimallit keskustellaan, tulkitaan ja tuotetaan yhteisiä merkityksiä	media ihmisten tuottamana sisältönä: erilaiset näkökulmat, tiedon lähteet ja luotettavuus mainonta ja stereotypiat, esim. sukupuolittuneet roolit mediassa arvioidaan ja pohditaan kriittisesti
Lapset saavat kokemuksia median tuottamisesta leikinomaisesti turvallisissa ympäristöissä	puhuminen ja kielellä leikkittely kehollinen ilmaisu esim. tanssi, äänet ja musisointi kuvat esim. maalaamalla ja aikuisen kanssa kuvaamalla	eleet, ilmeet ja tunnetilat eri ilmaisukeinoin, tunteet mediassa valokuvat ja videot kuvausleikein, kerronta ja sadutus mediaan liittyvät askartelut	omat tarinat ja sadut, kuvaesitykset, videot ja äänitykset peliesittelyt, itse suunnitellut pelimaailmat pelilliset keinot toiminnassa, esim. liikunta ja motivointi	itse tehdyt lehdet, kirjat ja sarjakuvat, käsikirjoitettu elokuva, animaatio kerronnan keinot, esim. kuvan muokkaus ja rajaus, mittasuhteilla ja äänimaisemilla leikkittely
Tutkitaan ja havainnoidaan TVT:n roolia arkielämässä sekä tutustutaan erilaisiin TVT-välineisiin, sovelluksiin ja peleihin	ympäröivän median ja teknologian sanoittaminen turvalliset medialelut, esim. leikkikamerat ja -puhelimet	TVT:n arkikäytön havainnointi esim. tiedonhaku ja viestintä kännykällä tutustuminen äänentallennus- ja kuvausvälineisiin media ja TVT monipuolisesti leikkiympäristössä	TVT apuna arjessa esim. sää-, kartta- ja reittisovellukset välineiden käytön perustaidot, esim. kuvaaminen leikillinen tutustuminen teknologiaan, esim. robotit ja älylelut	TVT oppimisessa ja tutkimisessa, erilaiset välineet, sovellukset ja oppimispelit, teknologiaa hyödyntävä rakentelu tutustuminen tietokoneeseen, leikillinen kirjoittaminen
Opetellaan käyttämään mediaa vastuullisesti ottaen huomioon oma ja toisten hyvinvointi	rauhalliset ja lyhyet hetket aikuisen kanssa selkeä virikemaailma suojelu voimakkailta kuvilta, ääniltä ja sisällöiltä	aikuisen malli, luvan kysyminen kuvaamiseen median herättämien tunteiden tunnistaminen sopuisan yhteiskäytön harjoittelu	omien mediavalintojen tekeminen median herättämien tunteiden käsittely turvataidot ja aikuiseen tukeutuminen	median pohtiminen perheissä, esim. ajankäyttö, säännöt ikärajat ja niiden noudattaminen mediankäytön hyvät tavat ja ergonomia mielipiteet ja vaikuttaminen

Kohti tietoista mediakasvattajuutta

Jokainen lasten kanssa työskentelevä on myös mediakasvattaja, sillä kasvatustyötä tehdään mediakulttuurissa. Ilman asian tietoista pohtimista harva kuitenkaan mieltää itseään mediakasvattajaksi. Tällöin mediaan liittyvät kasvatusteot jäävät helposti sattumanvaraisiksi tai niitä ohjaavat enemmän henkilökohtaiset mielipyykset ja käsitykset kuin varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet.

Kasvatuksen ammattilaisena olet jo mediakasvattaja, mutta hyväksi mediakasvattajaksi ei tulla vahingossa!

Kasvattajan ei tarvitse olla mediaguru ja osata valmiiksi kaikkea voidakseen edistää lasten medialukutaitoa. Polku hyväksi mediakasvattajaksi voi rakentua monenlaisten reittien ja osaamisen kautta. Riittää, että löytää oman tapansa toteuttaa sellaista kasvatusta ja opetusta, jolla saavutetaan lasten tarpeita vastaavat ja VASUn velvoittamat päämäärät.

Ymmärrän nyt, että mediakasvatus on paljon kiinni oman ajattelun kääntämisestä, asioiden näkemisestä ja tekemisestä toisin!

JARNO, opettaja

Mediasuhteista liikkeelle

Kehittyminen tietoiseksi mediakasvattajaksi alkaa tarkastelemalla omaa mediasuhdetta ja oman kasvatustyön taustalla olevia arvoja ja käsityksiä. Ne heijastuvat väistämättä työhön. Jokaisella on omanlaisensa suhde mediaan. Ammattilaisen työssä tulee silti ensisijaisesti toteuttaa yhteisiä kasvatustavoitteita, ja niitä varhaiskasvatuksessa ohjaa VASU.

Kun tuntee taitonsa ja suhteensa mediaan, on helpompi tehdä tietoisesti VASUn mukaisia kasvatustavoitteita ja kartuttaa omaa osaamistaan. Median herättämien tunteiden tavoitteellinen tutkiminen auttaa saamaan paremman ja tietoisemmän otteen ilmiöstä.

Kasvattajan on hyvä seurata herkästi, millainen merkitys medialla on lasten elämässä. Havainnoimalla lapsiryhmän leikkejä, puheita ja vuorovaikutussuhteita oppii tunnistamaan lapsille tärkeitä asioita ja kasvatuksen paikkoja.

Paras asiantuntija lasten mediasuhteisiin on lapsi itse. Lapset kertovat usein mielellään itseään kiinnostavista mediasisällöistä, kuten peleistä, ohjelmista ja elokuvista. Vanhemmilla ja muilla kodin aikuisilla on myös tietoa lapsen mediankäytöstä sekä olennainen osansa mediakasvattajina. Arvostava ja kiinnostunut suhtautuminen lasten mediakokemuksiin on tärkeää.

Millainen on oma tapani käyttää mediaa? Mitkä mediat ovat tuttuja, mitkä vieraita? Mitkä mediat olivat minulle tärkeitä, kun olin lapsi? Miten media näkyy omassa kasvatustyössäni?

Tuumasta toimeen

VASU kertoo, millaisia asioita lasten kanssa tulee tehdä ja harjoitella, myös mediakasvatuksessa. Tiimin kanssa tehdyt havainnot lasten kiinnostuksen kohteista ja tarpeista auttavat lisäksi valitsemaan juuri omalle lapsiryhmälle sopivat sisällöt, menetelmät ja välineet.

Kun tutustuu erilaisiin tapoihin toteuttaa mediakasvatusta ja kokeilee ideoita itse, huomaa nopeasti, kuinka monimuotoisesti ja innostavasti mediaa voi lasten kanssa käsitellä. On tärkeää tunnistaa myös se mediakasvatus, mitä jo tehdään.

VASUn mukainen mediakasvatus on käytännössä helppoa. Pikulasten kanssa ei tarvitse tehdä mitään niin monimutkaista, että aikuinen ei sitä pienellä harjoittelulla osaisi opettaa.

Harjoitteleme pikkuhiljaa, kaikkea ei tarvitse osata kerralla. Ideoita ja sovelluksia on valtavat määrät, pitää vain löytää mieleiset ja sen hetken tarkoitukseen sopivimmat. Yhdessä lasten kanssa opitaan!

SARI & MARIKA, perhepäivähoitajat

Median ja erilaisten TVT-välineiden mahdollisuuksiin kannattaa perehtyä innostavien ja arkeen helposti solahtavien tekemisten avulla. Lastenkin kanssa on hyvä ensin tutustua mediaan leikkien ja kokeillen ja sitten siirtyä isompiin tuotoksiin ja projekteihin.

Yksi parhaista tavoista vahvistaa omaa osaamista on tutkia ja kokeilla mediaan liittyviä asioita yhdessä lasten kanssa. Samalla kun harjoittelet ja opit itse uutta, toteutat jo lasten osalta VASUa ja mediakasvatuksen tavoitteita: tutustutaan median eri muotoihin ja TVT-välineisiin.

Olen oivaltanut, että työntäyteisen arjen keskellä voi myös oppia käyttämään medialaitteita ja sovelluksia. Otan esimerkiksi tabletin leikkihetkelle mukaan ja lähdän tutkimaan sitä lasten kanssa. Mitä tällä voisi tehdä?

SUSANNA, lastenhoitaja

Mediakasvattajana et ole koskaan valmis tai täysin oppinut. Maailma ja media ympärillä muuttuvat, lapsiryhmät ja kasvattajatitmit vaihtuvat. Oma osaamista on syytä arvioida ja päivittää aina tarvittaessa.

Onneksi monet tärkeät asiat pysyvät: yhdessä toimiminen, tutkiva asenne sekä kyky ilmaista itseään ja pyytää aikuiselta apua tarvittaessa ovat esimerkkejä sellaisista lapsille tärkeistä taidoista, jotka pätevät niin uusiin kuin vanhoihin medioihin. Niiden opettaminen ja oppiminen on aina ajankohtaista.

Oman osaamisen arvioinnissa voi hyödyntää oheisia mediakasvattajan osaamisen polkuja. Osaaminen koostuu monenlaisista asioista: tiedoista, taidoista ja asenteesta. Löydätkö itsesi poluilta?

Kasvattajan osaamispolut mediakasvatukseen

1. En tiedä, miksi tai miten toteuttaisin mediakasvatusta. Jätän sen muille.

2. Media kiinnostaa lapsia, joten annan heille mediavälineitä käyttöön. Kokeilen yksittäisiä mediakasvatustapahtumia innostavien ideoiden sattuessa kohdalle.

3. Olen kiinnostunut lasten mediaan liittyvistä kokemuksista ja mielenkiinnon kohteista. Suunnittelen ja toteutan toisinaan mediakasvatusta. Käytän mediavälineitä lasten kanssa ohjaten heitä tekemisessä. Tutustun muiden kasvattajien tapoihin toteuttaa mediakasvatusta. Tiedotan mediasta ja mediakasvatuksesta koteihin.

4. Havainnoin aktiivisesti median roolia lasten elämässä. Suunnittelen ja toteutan tavoitteellista ja ryhmälleni sopivaa mediakasvatusta. Kokeilen lasten kanssa rohkeasti erilaisia mediavälineitä ja niiden käyttötapoja. Keskustelen lasten mediasuhteista ja mediakasvatuksesta tiimini ja huoltajien kanssa.

5. Suunnittelen ja toteutan mediakasvatusta lasten mediasuhteista ja kokemuksista nousevien tarpeiden ja kiinnostuksen kohteiden pohjalta. Kehitän mediakasvatusta yhdessä tiimini kanssa varhaiskasvatuksen yleiset tavoitteet huomioiden. Käytän lasten kanssa eri medioita ja välineitä monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti erilaisissa oppimisympäristöissä ja -tilanteissa. Hyödynnän pedagogisessa dokumentoinnissa ja arvioinnissa monipuolista mediailmaisua ja -tuottamista myös yhdessä lasten kanssa. Huomioin mediakasvatuksen VASU-keskusteluissa ja jaan tietoa ja osaamista yhdessä kotien kanssa.

Mediakasvatus tavoitteellisesti osaksi arkea

Varhaiskasvatuksessa työtä tehdään ja kehitetään tiimeissä ja koko kasvatusyhteisön voimin. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat määrittelevät ja ohjaavat varhaiskasvatustyksiköiden ja niiden kasvattajatiimien toteuttamaa varhaiskasvatusta. Kunkin yksikön ja ryhmän pedagogisen toiminnan perusteita, käytännön ratkaisuja ja toimintaympäristöä kuvataan ja avataan vuosittaisissa suunnitelmissa.

Mediakasvatus ei solahda osaksi suunnitelmallista varhaiskasvatusta ilman asian tietoista haltuunottoa ja kasvattajayhteisön yhteistä panostusta. Mikä on tilanne sinun työyhteisössäsi?

Kasvatusyhteisön osaamispolut mediakasvatukseen

1. Meillä ei ole kiinnostusta mediakasvatukseen. Siitä ei ole puhuttu.
2. Asiasta kiinnostuneet toteuttavat mediakasvatusta, mutta asiaa ei ole käsitelty yhdessä.
3. Osallistumme yksittäisiin tempauksiin tai teemapäiviin. Otamme vastaan meille tarjottuja mediavälineitä ja ulkopuolisten toteuttamaa mediakasvatusta. Tiedotamme media-aiheista koteihin.
4. Mediakasvatusta kokeillaan ja toteutetaan arjessa. Hyödynnämme olemassa olevia mediavälineitä ja osallistumme koulutuksiin. Mediakasvatuksesta keskustellaan huoltajien kanssa. Viestimme osaamiseen ja välineisiin liittyvistä tarpeista ja mahdollisista ongelmista niistä vastaaville tahoille.
5. Mediakasvatusta suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhdessä osana tavoitteellista varhaiskasvatusta. Sovimme tavoitteista ja vastuista sekä hankimme monipuolista välineistöä. Mediakasvatus on tavoitteellinen osa VASU- ja muita keskusteluja huoltajien kanssa. Huolehdimme mediakasvatusosaamisesta osallistumalla koulutuksiin sekä jakamalla osaamista.

Mediakasvatuksen tietoinen ja ammatillinen haltuunotto edellyttää yhteistä keskustelua ja käsitteiden avaamista käytännön tasolla tiimissä ja koko kasvatusyhteisössä. Koska lapsiryhmät samoin kuin tiimitkin ovat aina erilaisia, on yhteistä keskustelua mediakasvatuksen lähtökohdista käytävä vähintään vuosittain ja aina tarvittaessa. Käytännön mediakasvatustapoja mietitään ja arvioidaan jatkuvasti osana toimintaa.

Kasvatusyhteisöt ja tiimit ovat ja saavatkin olla kaikki omanlaisiaan mediakasvattajia. Tärkeintä on, että jokainen kasvattajaporukka löytää oman tapansa toteuttaa tietoista ja VASUn mukaista mediakasvatusta juuri omille lapsiryhmilleen.

Yksikön johtajan ja muiden pedagogisesta johtamisesta vastaavien on huolehdittava siitä, että myös mediakasvatuksen yhteiselle käsittelylle löytyy aikaa.

Varhaiskasvatuksen arki on työntäyteistä; suunnittelua ja yhteistä kehittämistä vaativia asioita on lukuisia. Ilman tietoista huomiota mediakasvatus ja sen kehittäminen voivat jäädä muiden asioiden jalkoihin.

Mediakasvatuksen tarkistuslista johtajalle

- Työyhteisöni tietää, mitä VASU sanoo mediasta ja mediakasvatuksesta.
- Tieto uusista oppimisen mahdollisuuksista ja materiaaleista kulkee kaikille.
- Yksiköstäni on mahdollista osallistua koulutuksiin aina tarvittaessa.
- Palaverikäytännöt ja muut rakenteet tukevat meillä yhteistä keskustelua ja kehittämistä.
- Kaikilla työntekijöillä on riittävä perusosaaminen mediakasvatuksesta.
- Meillä on käytössä riittävä ja toimiva TVT-välineistö VASUn tavoitteiden toteuttamiseen.
- Mediakasvatusta toteutetaan kaikissa ryhmissä VASUn mukaisesti.
- Huoltajat tietävät, millaista mediakasvatusta meillä toteutetaan.

Omassa työssäni rakenteiden luominen on ollut keskeistä. Meillä on säännölliset pedapa-laverit, joissa otetaan esille aina pari mediakasvatusteemoihin liittyvää juttua. Sitten käydään yhdessä läpi, mitä edellisen ker-ran ideat ja toimintamallit ovat ryhmissä tuottaneet.

JERKKA, varhaiskasvatus-yksikön johtaja

Meillä uusia asioita opetellaan usein ”kahvihuonepedagogiikan” kautta. Kahvihuoneeseen on tehty pieniä mediatehtäviä, jotka selvitettyään saa palkinnon. Esimerkiksi QR-koodirata johti herkkukätkölle tai BeeBotilla selvitettiin rata, mistä sai jotain hyvää. Arempikin rohkaistuu kokeilemaan uutta!

KIRSI, apulaisjohtaja

Tavoitteellisen mediakasvatuksen toimintamalli

Jokaisessa tiimissä ja työyhteisössä on hyvä käydä yhdessä keskustellen läpi seuraavat kysymykset ja asiat. Vastausten kautta muodostuu oman yhteisön polku tietoiseen ja tavoitteelliseen mediakasvatukseen.

- 1. Millainen porukka olemme kasvattajina?**
  - yksilöpohdinnasta yhteiseen keskusteluun
  - Tiimin mediasuhteet ja kiinnostuksen kohteet
  - Tiimin osaaminen ja sen arviointi (mm. kasvattajan osaamispolut)
  - Tiimin vahvuudet ja kehittämistarpeet
- 2. Millainen porukka meillä on kasvatettavana?**
  - lapsiryhmästä nousevat tavoitteet
  - Lasten mediasuhteet ja kiinnostukset kohteet
  - Lasten mediasuhteista ja -kokemuksista nousevat oppimisen tarpeet
  - Kotien mediakulttuurit ja mediakasvatus
- 3. Mitä VASU meiltä edellyttää?**
  - käsitteet ja tavoitteet yhteisesti haltuun
  - VASUn kirjaukset mediasta, mediakasvatuksesta, monilukutaidosta ja TVT-osaamisesta
  - Yhteinen ymmärrys vasun käsitteistä ja tavoitteista käytännön toimintana
  - Tiedonhaku ja osaamisen jakaminen tarvittaessa
- 4. Millaista mediakasvatusta toteutamme?**
  - päivittäinen toiminta ja sen tarkastelu
  - Tavoitteet, sisällöt ja menetelmät. Vastaavatko sisällöt ja menetelmät tavoitteisiin?
  - Toimintaympäristö ja välineet
  - Mitä tehdään, miksi tehdään, miten tehdään, mitä opitaan?
- 5. Miten mediakasvatus näkyy toiminnassamme?**
  - suunnitelmallisuus ja dokumentointi
  - Kirjaukset lasten ja ryhmien VASUissa sekä yksikön toimintasuunnitelmassa
  - Pedagogisen dokumentoinnin ja näkyväksi tekemisen tavat, myös perheet huomioiden
  - Mediakasvatuksen toteutumisen arviointi

Miten mediakasvatus näkyy VASUssa?

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) eli VASUssa mediakasvatus on kirjattu erityisesti osaksi oppimisen aluetta Minä ja meidän yhteisömme. Medialukutaitoa edistäviä tavoitteita sisältyy myös laaja-alaiseen osaamiseen monilukutaidon sekä tieto- ja viestintäteknologian osalta. Näiden lisäksi media tai tieto- ja viestintäteknologia mainitaan VASUssa leikin, oppimisympäristöjen ja ilmaisun eri muotojen yhteydessä.

Minä ja meidän yhteisömme

- Lasten kanssa tutustutaan eri medioihin ja kokeillaan median tuottamista leikinomaisesti turvallisissa ympäristöissä.
- Lasten elämään liittyvää mediasisältöä ja sen todenmukaisuutta pohditaan yhdessä lasten kanssa. Samalla harjoitellaan kehittyvää lähde- ja mediakriittisyyttä.
- Lapsia ohjataan käyttämään mediaa vastuullisesti ottaen huomioon oma ja toisten hyvinvointi.
- Mediassa esiintyviä teemoja voidaan käsitellä lasten kanssa esimerkiksi liikunnallisissa leikeissä, piirtämällä tai draaman keinoin.
- Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tehtävää lähestytään eettisen ajattelun, katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden sekä median näkökulmista.

Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

- Lasten kanssa nimetään asioita ja esineitä sekä opetellaan erilaisia käsitteitä.
- Lapsia innostetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan viestejä erilaisissa, myös digitaalisissa, ympäristöissä.
- Lasten kanssa tutkitaan ja havainnoidaan tieto- ja viestintäteknologian roolia arkielämässä sekä tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin.
- Henkilöstö ohjaa lapsia tieto- ja viestintäteknologian monipuoliseen ja turvalliseen käyttöön.
- Digitaalista dokumentointia hyödynnetään leikeissä, tutkimisessa, liikkumisessa sekä taiteellisessa kokemisessa ja tuottamisessa.
- Mahdollisuudet kokeilla ja tuottaa sisältöjä itse ja yhdessä muiden lasten kanssa käyttäen apuna tieto- ja viestintäteknologiaa edistävät lasten luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitoja sekä lukutaitoa.
- Monilukutaitoisiksi kehittyäkseen lapset tarvitsevat aikuisen mallia sekä rikasta tekstiympäristöä, lasten tuottamaa kulttuuria sekä lapsille soveltuvia kulttuuripalveluja.

Ilmaisun monet muodot

- Lapset kokeilevat erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja esimerkiksi maalaamalla, piirtämällä, rakentamalla ja mediaesityksiä tekemällä.
- Lasten kanssa havainnoidaan heidän itse tekemiään kuvia, taideteoksia, mediasisältöjä, esineitä sekä rakennetun ja luonnon ympäristön kohteita.

Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä

- Lasten kulttuurin ja lapsille suunnatun median tunteminen auttaa henkilöstöä ymmärtämään lasten leikkejä. Myös erilaiset pelit ja digitaaliset välineet tarjoavat niihin monenlaisia mahdollisuuksia.

Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

- Tieto- ja viestintäteknologia on osa monipuolista ja lasta osallistavaa oppimisympäristöä. Varhaiskasvatuksessa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa tarkoituksenmukaisella tavalla.

Lisätietoa ja käytännön vinkkejä
mediapoluillesi osoitteesta
www.mediapoluilla.fi

